

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК

«Погоджено»

Декан факультету технології
виробництва і переробки продукції
тваринництва, стандартизації та
біотехнології

Михайло ГИЛЬ

« 03 » 07 2025 р.

«Затверджую»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 03 » 07 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТОЛОГІЯ І СОЦІОЛОГІЯ

освітньо-професійна програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» для
здобувачів другого (магістерського) рівня 2-го року денної форми навчання
на 2025 - 2026 навчальний рік

Освітній ступінь – Магістр

Галузь знань – 21 Ветеринарія

Спеціальність – 211 Ветеринарна медицина

Мова викладання – українська

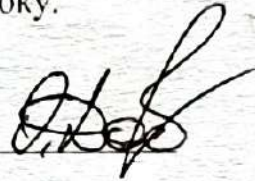
Миколаїв
2025

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 12.03.2024 р. (протокол №8), чинної згідно наказу по університету №33-О від 19.03.2024р.

Розробник програми: Конопляник Д.О., асистент кафедри українознавства і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук, протокол № 1 від «02» липня 2025 року.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 11 від «03» липня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми
кандидат ветеринарних наук, доцент

Артем ІОВЕНКО

1. АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Політологія і соціологія» належить до нормативних дисциплін загальноосвітнього та соціально-гуманітарного циклу. Вивчення даного курсу сприяє підвищенню рівня фундаментальної гуманітарної освіти, формуванню підвалин стійкого наукового, осмисленого, раціонального світогляду, формуванню соціологічної культури мислення, системи необхідних в процесі соціалізації знань про динаміку сучасних суспільно - політичних процесів і явищ, місце і роль соціально-політичних інститутів, логіку соціально-політичного розвитку.

Основними принципами викладання та вивчення курсу політології і соціології є системність, єдність логічного та історичного, національного й загальнолюдського, суспільного та особистісного, теорії й практики, навчання і виховання.

Головне завдання даної дисципліни - опрацювання і викладення загальнотеоретичного і практичного матеріалу так, щоб відповідно до завдань соціологічної і політологічної підготовки спеціалістів будь-якого профілю надати їм необхідний рівень наукових знань для ефективного функціонування в соціумі.

Annotation

Discipline «Sociology and Political Science» is one of the standard disciplines of general social and humanities. Studying this course will help increase basic liberal education, forming the basis for sustainable scientific, sensible, rational outlook, the formation of sociological culture of thinking, systems required in the process of socialization of knowledge about the dynamics of contemporary social and political processes and phenomena, the role of social and political institutions, the logic social and political development.

The basic principles of teaching and studying political science and sociology course is systematic, logical and historical unity, national and universal, social and personal, theory and practice, training and education.

The main task of this discipline - processing and presentation of general theoretical and practical material, so that according to the tasks of sociological and political science training of any account to provide them with the necessary level of scientific knowledge for effective functioning in society.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ І СОЦІОЛОГІЯ»

Освітній ступінь – **Магістр**

Галузь знань – **21 Ветеринарія**

Спеціальність – **211 Ветеринарна медицина**

Мова викладання – **українська**

Обов'язкова (вибіркова) компонента – **вибіркова**

Семестр – **4**

Кількість кредитів ECTS – **3**

Кількість модулів – **1**

Кількість змістових модулів – **2**

Загальна кількість годин – **90 год.**

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

лекції – **36 год. / 1,2 кредит ECTS**

практичні заняття – **24 год. / 0,8 кредит ECTS**

самостійна робота – **30 год. / 1,0 кредит ECTS**

Форма підсумкового контрольного заходу – **залік**

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо власної життєвої, загалом громадянської позиції.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через

систему Moodle: <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4615> лекційний матеріал, практичні завдання, мультимедійні презентації, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів;

- аудіо та відео повідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;

- спілкування через електронну пошту (konoplianyk@mnau.edu.ua) телефонний зв'язок та зв'язок через соціальні мережі;

- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються під час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи опитування, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій, методи контролю та самоконтролю (словниковий диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів.

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору

є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-практичні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти.

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання.

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам

об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування у здобувачів вищої освіти стійких світоглядних засад, усвідомленого ставлення до своєї ролі у власному житті та житті суспільства, цілісної картини соціальної реальності, наукових уявлень про основні закономірності виникнення, функціонування та розвитку суспільства, усталення гуманістичних, моральних принципів внутрішньої структури особистості, що ґрунтується на засадах загальнолюдської культури і цивілізації.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є:

- опанування належного обсягу інформації про соціологію як науку, її основні структурні елементи, методи та форми соціологічного аналізу суспільства, його специфічні особливості; про головне соціальне призначення та функції соціології;

- засвоєння наукових знань про ґрунтовні механізми й принципи взаємодії основних складових суспільства як соціальної системи, місце і роль особистості в життєдіяльності суспільства, про способи соціалізації індивіда;

- ознайомлення з найважливішими у сучасній соціології спеціальними та галузевими теоріями, що надають конкретну, вірогідну, адекватну інформацію про певні соціальні процеси та виявляють специфіку соціологічних досліджень суспільства.

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен знати:

- основні поняття курсу, основні елементи суспільства як соціальної системи, елементи соціальної структури суспільства, компоненти соціальної структури особистості, механізми соціалізації індивіда; що становить специфіку соціологічного аналізу суспільства, чинники виникнення соціології як науки, її соціальне призначення і функції; теоретичне узагальнення результатів соціологічних досліджень у різних галузях життєдіяльності сучасного суспільства, основні закономірності функціонування соціальних спільностей у різноманітних сферах соціального буття.

- основні етапи розвитку світової та вітчизняної культури політичної думки, феномен політики та політичних відносин, взаємодію особистості і політики, концепцію політичної культури.

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен вміти:

- застосовувати отриману наукову інформацію для аналізу, розглядання та обговорення найактуальніших проблем сучасного періоду розвитку українського суспільства, характеризувати основні соціальні спільності, їх

положення в ієрархії соціальних статусів, можливості соціальної мобільності, що надає суспільство для самореалізації та самоствердження кожної особистості;

- використовувати здобуті наукові знання для самостійного пошуку необхідної наукової інформації, розвитку власних духовних та інтелектуальних здібностей, самовиховання та самовдосконалення, для формування відповідальної, незалежної громадянської позиції компетентного фахівця аграрної сфери – повноправного і вільного члена українського суспільства;

- користуватися політологічним категорійним апаратом, оцінювати конкретні політичні ситуації, розстановку та співвідношення діючих політичних сил та груп, розпізнавати прояви прямої та представницької демократії, сприяти їх утвердженню у українському суспільстві, самостійно формувати і відстоювати свою життєву позицію, чітко розуміти власні права і обов'язки, вміти їх відстоювати, діяти в умовах плюралізму, толерантного ставлення до різних політичних партій та діючих соціальних груп, робити свій внесок до гармонізації громадянських, політичних, людських відносин.

Об'єктом соціологічного пізнання виступає вся сукупність властивостей, зв'язків і відносин, котрі носять назву соціальних. Соціальні зв'язки, соціальна взаємодія, соціальні відносини і спосіб їх організації є об'єктами соціологічного дослідження.

Предметом соціології є соціальне – як специфічний аспект всіх сфер життєдіяльності суспільства. У широкому розумінні «соціальне» – це все те, що можна віднести до людського суспільства, а у вузькому – це особлива сфера суспільних відносин, що характерна для різних груп людей, як носіїв різних видів діяльності.

Під *об'єктом* науки розуміються сторони об'єктивної реальності, що підлягають розгляду. Об'єктом політології є політична сфера суспільного життя, яку вивчають і аналізують у поєднанні з особливостями її функціонування і розвитку та зв'язками з економічною, соціальною й духовною сферами.

Предметом політології є вивчення політичної влади, її природи і сутності, зміст і механізми здійснення. При цьому влада розглядається як сутність феномену політики, що безпосередньо стосується розподілу ресурсів, забезпечення загального порядку. Політологія вивчає універсальні та специфічні закони політичного життя, спосіб організації та реалізації влади у динаміці.

Здобувачі вищої освіти повинні оволодіти таким переліком **компетентностей**:

ІК: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп

різного рівня (з експертами інших галузей знань/ видів економічної діяльності).

Програмні результати навчання.

ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН 2. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

До дисциплін, які мають бути вивчені раніше, та надавати можливість розпочати навчання за дисципліною «Політологія і соціологія», яка розрахована на студентів вищих аграрних закладів освіти III - IV рівнів акредитації, що навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра, можна віднести :

- «Філософію», яка належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, що є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього. У свою чергу, знання дисципліни «Філософія» є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

- «Історію України», яка надає майбутнім фахівцям системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій. Навчає рухатись у просторі ідей, фактів, понять, допомогти виробити цілісний погляд на світ, формувати повноцінного громадянина в умовах розбудови незалежної України, формувати функціональні, мотиваційні та соціальні компетентності, виходячи з понять Батьківщина, самовираження, права і свободи людини, держава, громадянин, людина, сім'я тощо. Головними завданнями якої є: формування історичного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

Вивчення цих дисциплін певною мірою пов'язане зі знаннями гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, економічною теорією тощо.

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ» В СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

6.СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин			Разом
№	назва	№	назва	ЛК	ПЗ	СР	
1.	Змістовий модуль 1. Соціологія	1.	Соціологія як наука	2	1	2	5
		2.	Методика конкретно-соціологічних досліджень	2	2	1	5
		3.	Суспільство як соціальна система	2	1	1	4
		4.	Соціологія особистості	2	1	1	4
		5.	Соціологія праці та управління	2	1	1	4
		6.	Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	2	2	1	5
		7.	Соціологія шлюбу і сім'ї	2	1	1	4
		8.	Соціологія молоді	2	2	1	5
		9.	Соціологія освіти та виховання	2	1	2	5
		10.	Етносоціологія	-	-	4	4
		Разом за змістовим модулем 1			18	12	15
2.	Змістовий модуль 2. Політологія	1.	Політологія як наука і навчальна дисципліна.	2	1	1	5
		2.	Основні етапи розвитку світової політичної думки	2	1	1	5
		3.	Розвиток політичної думки в Україні	2	1	1	5
		4.	Політика і влада. Механізми реалізації	2	2	1	6
		5.	Політичні системи і політичні режими.	2	1	1	5
		6.	Держава як суб'єкт політики. Правова держава.	2	2	2	6
		7.	Політичні партії і громадсько-політичні об'єднання. Громадянське суспільство.	2	1	1	5
		8.	Політичний процес і політична культура.	2	1	2	5
		9.	Вибори і виборчі системи	2	2	1	8
		10.	Політичний конфлікт і політичні кризи	-	-	4	5
		Разом за змістовим модулем 2			18	12	15
Всього годин по навчальній дисципліні				36	24	30	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модулю	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1. Соціологія	45	1,5	50,00
Змістовий модуль 2. Політологія	45	1,5	50,00
Всього	90	3,0	100,00

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модулю	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Соціологія	45	1-10
Змістовий модуль 2. Політологія	45	11 - 20
ВСЬОГО	90	X

7.3. ВИД, ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Лекції традиційні з елементами диспуту, з використанням мультимедійного обладнання для презентації (36 годин).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СОЦІОЛОГІЯ

ТЕМА 1. Соціологія як наука (2 год.)

Розвиток уявлень про місце соціології в системі наукових знань. Взаємозв'язок соціології з філософією, природними і суспільними науками. Специфіка взаємозв'язків соціології та наук про суспільство.

Сучасне розуміння об'єкта, предмета і методів соціології. Методологічні засади соціології. Загальні і соціальні соціологічні теорії. Емпіричні

соціологічні дослідження. Фундаментальні і прикладні проблеми соціології. Макросоціологія і мікросоціологія.

Основні суспільні функції соціології як науки: пояснювальна, описова, інструментальна, інформаційна, прогностична, управлінська, світоглядна. Зв'язок з соціології з проблемами управління соціальною сферою. Значення соціології для розв'язання соціально – економічних і політичних проблем модернізації незалежної України.

Key words : sociology, social theories, social problem, social interest, social development, society, positivism

ТЕМА 2. Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

Співвідношення загально соціологічних і конкретно-соціологічних досліджень. Отримання факто фіксуючого знання як мета конкретної соціології. Соціальний факт як обґрунтоване знання про окремі фрагменти дійсності у визначених координатах простору-часу.

Види конкретно-соціологічних досліджень: розвідувальне, описове, аналітичне. Етапи проведення конкретно-соціологічного дослідження. Розробка програми дослідження.

Виконання методологічного розділу: формування проблеми, визначення мети та постановка задач дослідження, визначення об'єкта та предмета дослідження. Уточнення та інтерпретація понять, попередній системний аналіз об'єкта, розгортання робочих гіпотез.

Виконання процедурного розділу програми: розробка (визначення) стратегічного плану дослідження, обґрунтування систем одиниць спостереження, начерк основних процедур збирання та аналізу вихідних даних.

Проблема складання вибірки. Генеральна та вибіркова сукупність. Типи вибірки: випадкова, систематична, гніздова, стратифікована, багаторівнева. Репрезентативність вибірки. Типи шкал і правила їх побудови. Вимоги до дій соціолога на етапі збирання первинної інформації, підготовки її до обробки та аналізу.

Key words: Sociological study, representative sample, hypothesis, questionnaire, interview, analysis of data.

ТЕМА 3. Суспільство як соціальна система (2 год.)

Суспільство як система. Структурні елементи суспільної системи. Соціальні підсистеми, їх елементи і взаємодія.

Соціологічна структура як предмет соціологічної теорії. Елементи соціальної структури. Поняття соціологічної спільності. Соціологічні типи та їх типи. Етнічні спільності та їх сім'я як найдавніші форми соціальних груп. Касты, класи, соціальні прошарки і верстви. Соціальна нерівність. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.

Соціальні процеси і соціальні зв'язки. Адаптація, соціалізація, співпраця, соціальний консенсус.

Key words : social group, interest, culture, civilization, requirement, motive, social strata, society, mobility.

ТЕМА 4. Соціологія особистості (2 год.)

Людина і суспільство. Соціальна природа людини. Поняття особистості і її структура. Механізм детермінації поведінки особистості (потреби, інтереси, цінності орієнтації, настанови). Основні форми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві. Поняття «соціальний статус», «соціальна роль». Типи поведінки і соціальний контроль.

Key words : person, identity, individual, social adaptation, social status, interiorization.

ТЕМА 5. Соціологія праці та управління (2 год.)

Соціологія праці як частина соціологічної науки. Місце соціології праці в системі наук про працю. Предмет соціології праці.

Роль і місце праці в суспільстві. Праця як основна сфера формування, розвитку, задоволення матеріальних і соціальних потреб, інтересів працівників і груп населення. Праця як одна з основ соціально-економічного статусу в суспільстві, важливий критерій соціальної диференціації. Місце праці в соціальному способі життя. Закономірність трудової поведінки. Мотиви трудової діяльності та стимулювання. Основні поняття та категорії соціології праці: «характер праці», «зміст праці», «соціальні форми праці», «ставлення до праці», «культура праці». Специфіка соціологічного підходу до вивчення праці. Нові форми організації праці в умовах переходу до ринкових відносин і приватизації.

Предмет соціології управління. Етапи становлення соціології управління. Класичні теорії управління. Сучасні погляди на управління: суб'єкти управління; структурно-функціональний аналіз управління; управлінські відносини (структура, види, ефективність); характер, зміст принципи і функції управління; управлінські рішення і їх класифікація; зміст етапів управлінського рішення; соціологічні методи розробки управлінського рішення. Основна проблема соціального управління і його структурно-функціональний аналіз. Соціальне управлінське рішення.

Key words : work, working conditions, labor collective, employment, unemployed, employees, employer.

ТЕМА 6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

Специфіка соціологічного аналізу конфліктів. Класичні теорії конфлікту (Р. Дарендорф, Л. Козер). Соціальні функції та наслідки конфліктних ситуацій. Типологія соціальних конфліктів. Компроміс як оптимальний спосіб виходу із конфліктної ситуації. Управління конфліктами. Соціальний зміст девіантної (відхиленої) поведінки. Позитивні та негативні відхилення. Причини та обумовленість девіантної поведінки молоді. Поняття соціальної аномії (Е. Дюркгейм).

Key words : social conflict, incident, escalation, compromise, behaviorism, deviant behavior.

ТЕМА 7. Соціологія шлюбу і сім'ї (2 год.)

Поняття шлюбу і сім'ї. Історичні та сучасні форми шлюбно-сімейних відносин. Типи та види сім'ї: бездітна, багатодітна, повна, неповна, проста, складна, гомогенна, гетерогенна. Авторитарна, демократична. Функції сім'ї: репродуктивна, виховна, господарсько-побутова, регулятивна, дозвільна тощо. Спосіб життя сім'ї і розвиток суспільства. Культура спілкування в сім'ї. Сім'я і особистість. Професійна і соціальна діяльність жінки і сім'я. Становище чоловіка в сім'ї. Розподіл обов'язків в сім'ї. Підготовка молоді до шлюбу. Дошлюбна поведінка і установки молоді. Вибір шлюбного партнера, формування сім'ї. Проблема співжиття. Причини та мотиви розлучень. Сім'я і проблема алкоголізму, протиправної аморальної поведінки дорослих. Виховання дітей в неблагополучних сім'ях. Сімейні традиції, свята та звичаї. Роль національної культури в збагаченні духовного світу сім'ї.

Key words : family, marriage, monogamy, polygamy, sexism, gender, demography.

ТЕМА 8. Соціології молоді (2 год.)

Характеристика специфічної галузі соціології, що вивчає вікові ознаки індивідів і соціальних груп, вікову структуру суспільства і закономірності їх розвитку. Взаємозв'язок цієї галузі з психологією, демографією, медициною, педагогікою, етикою, правом.

Проблема становлення соціальної зрілості молоді, соціальної адаптації, набуття освіти, соціально-професійної підготовки, початку трудової діяльності, утворення молодого сім'ї.

Соціально-економічні проблеми молоді (матеріальної забезпеченості, власне житло, дозвілєві можливості, відстороненість від управління, інші). Державна молодіжна політика і її зміст та напрями.

Key words : youth, teenager, youth subcultures, credibility, reputation, dependence

ТЕМА 9. Соціологія освіти та виховання (2 год.)

Поняття соціології освіти. Самоосвіта. Ефективність освіти і методи її соціологічного аналізу. Соціальні функції освіти (культуротворча, виховна, регулятивна щодо соціально класового балансу суспільства, інтегруюча науку з виробництвом). Проблеми поведінки людини у царині освіти як напрям соціології освіти. Засоби вивчення суспільних потреб в сфері освіти та їх закономірності розвитку.

Кризові явища в системі освіти. Оновлення змісту і організаційних підвалин освіти. Державна національна програма «Освіта ХХІ ст.» про місце і роль освіти у розбудові незалежної України. Аграрна освіта: стан, проблеми, необхідність посилення зв'язку з виробництвом. Покращення професійної підготовки майбутніх фахівців сільського господарства.

Key words : education, humanization, knowledge, magistracy, andragogy, family, raising.

ТЕМА 10. Етносоціологія (0 год.)

Етносоціологія як спеціальна соціологічна теорія. Виникнення, основні проблеми та методи дослідження. Проблеми етногенезу та походження націй. Основні парадигми етногенезу: соціобіологічна, еволюційно-історична, інструментальна, конструктивістська.

Поняття етносу, народності, нації. Історичні, соціально-економічні, політико-правові та загальнокультурні чинники формування націй. Національна держава як ефективна організаційна форма реалізації докорінних інтересів титульної нації. Національна ідея, націоналізм, його різновиди. Громадянський та етнічний націоналізм.

Національно-етнічні процеси та відносини. Проблема врегулювання міжетнічних конфліктів. Складність етнонаціональних процесів в Україні. Принципи міжнаціональних відносин у правових документах ООН, інших міжнародних правових актах. Роль етнічної самоідентифікації в процесі соціалізації особистості, її соціальної діяльності та самоутвердженні. Економічні, політичні, соціокультурні та соціопсихічні чинники етнічної ідентичності. Етнонаціональні та громадянські ідентичності населення. Соціально-етнічна структура українського суспільства. Особливості національного характеру та ментальності української нації. Проблеми національного відродження в Україні. Становлення української громадянської нації. Громадянська позиція та патріотизм українців.

Key words : nation, solidarity, dignity, traditions, self-identification, tolerance, mentality.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПОЛІТОЛОГІЯ

ТЕМА 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна (2 год.)

Виникнення політології як окремої наукової дисципліни. Взаємозв'язок політичної науки з іншими науками про суспільство. Специфіка предмету та методів політичної науки. Категоріальний апарат політології. Основні національні школи і проблемні підходи сучасної західної політології. Завдання політології як навчальної дисципліни у політичному розвитку сучасної України.

Key words : Political Science, nature of power, administration, international law, ideology

ТЕМА 2. Основні етапи розвитку світової політичної думки (2 год.)

Політична думка Стародавнього світу: Єгипет, Вавилон, Китай, Індія. Політичні доктрини античності. Платон і Аристотель. Цицерон і Полібій. Політичні вчення доби Середньовіччя. Політичні ідеї мислителів епохи Відродження. Н. Макіавеллі та його роль у конституюванні політичної науки як окремої галузі знання. Політична думка Нового часу: Гуго Гроцій, Томас Гоббс, Дж. Локк, французькі та німецькі просвітники, Г. Гегель і марксизм. Політологічні доктрини XX століття.

Key words : governance, social strata, state, forms of power, strength, social contract

ТЕМА 3. Розвиток політичної думки в Україні (2 год.)

Зародження суспільно-політичних концепцій в контексті входження Русі у духовний світ візантійського християнства: «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона, «Руська правда» Ярослава Мудрого, «Повчання дітям» Володимира Мономаха, «Повість минулих літ» літописця Нестора.

Розвиток думки у працях С. Оріховського, І. Вишенського, П. Могили, С. Яворського, Ф. Прокоповича, гетьманів Б.Хмельницького, І. Виговського, І.Мазепи, П.Орлика (XVI-XVIII ст.). Основоположення та традиції Кирило-Мефодіївського братства у поглядах М. Костомарова, М. Драгоманова, М. Грушевського. Конститування ідеї незалежності й відродження української нації та української державності (М. Міхновський, Д. Донцов, В. Вінниченко, В. Липинський).

Key words : political history, evolution, independence, foreign subjection, strife, national liberation struggle, hetmanship, cossacks

ТЕМА 4. Політика і влада. Механізми реалізації (2 год.)

Влада як універсальний соціальний феномен: огляд концепцій сучасної політології. Політична влада – фундаментальний чинник політичного процесу, визначальний компонент політичної системи суспільства. Виявлення сутності та специфіки політичної влади. Характеристика суб'єкту та об'єкту владних відносин. Проблема легітимності політичної влади. Легальність та легітимність. Форми здійснення політичної влади, діяльність та функції політичних інститутів. Бюрократія як соціальний механізм реалізації політичної влади. Позитивні та негативні властивості бюрократичної системи, об'єктивні умови її функціонування. Тенденція до етократії – загроза демократичним інститутам суспільства. Аграрна політика в Україні.

Key words : policy, definition, sources of authority, resources of authority, traditions, subjects, concepts, domination.

ТЕМА 5. Політичні системи і політичні режими (2 год.)

Політична система як механізм формування і функціонування влади в суспільстві, чинник стабілізації і розвитку політичного життя. Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікативна і нормативно-регулятивна підсистеми. Місце і роль в політичній системі держави, політичних партій, ЗМІ, громадських організацій та об'єднань. Функції політичної системи: визначення цілей та завдань життєдіяльності суспільства, мобілізація ресурсів на досягнення поставлених цілей, інтеграція всіх елементів суспільства. Типологія політичних систем: тоталітарні авторитарні демократичні. Виборчі системи: мажоритарна, пропорційна, змішана. Політична модернізація. Основні напрями, особливості та проблеми розвитку політичної системи України.

Key words : political systems, political regimes, totalitarianism, authoritarianism, democracy, systematic approach

ТЕМА 6. Держава як суб'єкт політики (2 год.)

Проблема походження держави. Патерналістська, теологічна та договірна концепції про умови виникнення держави. Сучасні трактування сутності держави. Формотворчі чинники держави. Фундаментальні ознаки держави як головного елемента політичної системи. Функції держави та структура державної влади. Федералізм та унітаризм - основні принципи територіального державного устрою. Характеристика основних форм державного правління. Сучасні різновиди монархічної та республіканської форм правління. Методологічний сенс поняття політичного режиму. Типологія політичних режимів. Політичний режим в Україні: проблеми моделювання та визначення перспектив.

Key words : state, principle of legitimacy, thymocracy, ochlocracy, partyocracy, bureaucracy, technocracy, forms of government.

ТЕМА 7. Політичні партії та громадські об'єднання (2 год.)

Походження і сутність партій, їх функції. Типи партій. Партійні системи. Громадсько-політичні об'єднання та рухи. Проблема забезпечення демократичної спрямованості, соціальної конструктивності у діяльності політичних партій та суспільно-політичних рухів. Багатопартійність в Україні: історія, етапи становлення, сучасний стан і еволюція партійної системи.

Key words : political party, social integration, political socialization, ideological doctrine, political course, public opinion, party system, civil society organizations, civil society, pluralism, opposition, factionalism, legitimacy

ТЕМА 8. Політичний процес та політична культура (2 год.)

Поняття та характерні ознаки політичного процесу. Суб'єкт і об'єкт політичного процесу, рушійні сили та критерії ефективності політичного процесу. Політична участь, політична діяльність, політична поведінка. Феномен лобізму.

Сутність і структура політичної культури. Функції політичної культури. Типологія політичної культури. Політична соціалізація. Політична культура сучасного українського суспільства.

Key words : political process, reform, rebellion, riot rebellion, putsch, rally, political campaign, demonstration, strike, political behavior, delegation of powers, electorate, political culture

ТЕМА 9. Вибори і виборчі системи (2 год.)

Сутність ідеї правової держави. Основні теоретичні засади концепції правової держави у викладенні початківців. Сучасні уявлення та трактування теорії правової держави. Головні суттєві ознаки правової держави. Теоретичний та практичний сенс ідеї розподілу влад. Принципи співвідношення права і держави. Чинники взаємодії держави та громадянського суспільства. Права і свободи людини і громадянина в правовій державі. Основні напрямки формування правової держави в Україні. Виникнення ідеї громадянського

суспільства. Громадянське суспільство: сутність та найважливіші структурні елементи. Принцип розподілу різних сфер суспільного життя.

Key words : electoral system, national sovereignty, majority system, proportional system, free elections, active suffrage, passive electoral law, residence permit, election propaganda, agitation, voting, administrative resource.

ТЕМА 10. Політичний конфлікт і політичні кризи (0 год.)

Поняття, типи та види політичних конфліктів. Відносини статусної нерівності і спричинена цим боротьба. Суб'єкти, об'єкт політичного конфлікту. Ускладнення соціальної структури і урізноманітнення форм духовної та соціокультурної репрезентації. Етапи розгортання політичних конфліктів та їх наслідки. Політичні кризи : поняття, різновиди, форми. Запобігання та врегулювання конфліктів.

Key words : political conflict, status inequality, crisis, struggle, representation

7.4.ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні завдання з курсу «Політологія і соціологія» виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладач, який веде практичні заняття, здійснює поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання практичних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці робочої програми.

З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СОЦІОЛОГІЯ

ПЛАН ПЗ № 1. ТЕМА 1. Соціологія як наука (1 год.)

1. Розвиток уявлень про місце соціології в системі наукових знань.
2. Взаємозв'язок соціології з філософією, природними і суспільними науками.
3. Специфіка взаємозв'язків соціології та наук про суспільство.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.

Виконання практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Назвіть причини виникнення соціології.
2. Визначите поняття «соціальне».

3. Яка структура соціології?
4. Який взаємозв'язок між макро - і мікросоціологією?
5. Обґрунтуйте зв'язок соціології із природними й технічними науками.
6. Що таке мікро - і макрорівні соціологічного знання?
7. Які особливості й завдання сучасної соціології? У чому сутність її основних функцій?
8. Яка структура соціології? Що таке теоретична й емпірична соціологія? Чим вони відрізняються?
9. Чому говорять, що життя людей протікає в рамках соціальних законів? Які основні ознаки соціальних законів Ви знаєте? Як вони проявляються в реальному житті? У чому складається специфіка їхньої дії?
10. Ваші очікування від курсу соціології. Як, на Ваш погляд, можна використати знання з соціології випускникам аграрних вузів?

ПЛАН ПЗ № 2. ТЕМА 2. Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

1. Соціальні передумови виникнення емпіричної соціології.
2. Основні види конкретно-соціологічних досліджень.
3. Основні етапи соціологічних досліджень.
4. Об'єкт, предмет, програма дослідження.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що таке соціологічне дослідження і які його основні види?
2. Що таке програма соціологічного дослідження? Для чого її складають?
3. Що являють собою головні етапи соціологічного дослідження? Чи обов'язково зберігати їх певну послідовність?
4. Які існують методи вибірки? У чому їх специфіка?
5. Які вимоги висуваються до конструювання анкети?
6. Якими головними методами користується соціолог при проведенні дослідження?
7. Чи виключає необхідність слідування певним методам творчість дослідника, значущість соціальної уяви?
8. Які основні вимоги пред'являються до висновків, пропозицій та рекомендацій соціологічного дослідження?

ПЛАН ПЗ № 3. ТЕМА 3. Суспільство як соціальна система. (1 год.)

1. Суспільство як система.
2. Структурні елементи суспільної системи.
3. Соціальні підсистеми, їх елементи і взаємодія.
4. Соціологічна структура як предмет соціологічної теорії.
5. Елементи соціальної структури.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.
Виконання практичних завдань.
Індивідуальні завдання.
Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Як взаємопов'язані суспільство з особистістю?
2. Що, на Ваш погляд, виступає базовою структурною одиницею соціальної системи?
3. Що таке «суспільство»? Чому людина не може існувати поза суспільством?
4. Які фактори визначають специфіку й тенденції розвитку людського суспільства?
5. Які історичні типи суспільства Ви знаєте?
6. Дайте визначення структури й системи, у чому складається різниця цих понять.
7. Визначите головні ознаки соціальних інститутів.
8. Приведіть приклади горизонтальної й вертикальної соціальної мобільності.
9. Визначите різницю в поняттях «страти» й «класи».
10. Визначите зв'язок понять «соціальна структура» й «соціальна стратифікація»
11. Які критерії соціального прогресу?
12. Сформулюйте сутність цивілізаційного підходу в аналізі суспільства.

ПЛАН ПЗ № 4. ТЕМА 4. Соціологія особистості. (1 год.)

1. Людина і суспільство.
2. Соціальна природа людини.
3. Поняття особистості і її структура.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.
Виконання практичних завдань.
Індивідуальні завдання.
Тестовий контроль.

Питання для опитування:

- 1) Як взаємопов'язані суспільство з особистістю?
- 2) Що, на Ваш погляд, виступає базовою структурною одиницею соціальної системи?
- 3) Що таке «суспільство»? Чому людина не може існувати поза суспільством?
- 4) Які фактори визначають специфіку й тенденції розвитку людського суспільства?
- 5) Які історичні типи суспільства Ви знаєте?
- 6) Дайте визначення структури й системи, у чому складається різниця цих понять.
- 7) Визначите головні ознаки соціальних інститутів.
- 8) Приведіть приклади горизонтальної й вертикальної соціальної мобільності.
- 9) Визначите різницю в поняттях «страти» й «класи».

- 10) Визначите зв'язок понять «соціальна структура» й «соціальна стратифікація»
- 11) Які критерії соціального прогресу?
- 12) Сформулюйте сутність цивілізаційного підходу в аналізі суспільства.

ПЛАН ПЗ № 5. ТЕМА 5. Соціологія праці та управління (1 год.)

1. Предмет і основні категорії соціології праці і управління.
2. Соціально-трудова відносина і процеси.
3. Соціальні інститути і спільності у сфері праці.
4. Соціологія управління і менеджмент: відмінність та взаємозв'язок предметів дослідження.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Охарактеризуйте проблему стимулювання праці в умовах ринкової економіки.
2. Які ви знаєте класичні й сучасні теорії управління.
3. Назвіть функції соціального управління.
4. Які ви знаєте соціально-трудова відносина і процеси?
5. В чому відмінність соціологічного дослідження праці від суто економічного?

ПЛАН ПЗ № 6. ТЕМА 6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

1. Соціологія конфлікту.
2. Структура, функції та механізм соціального конфлікту.
3. Біхевіоризм як наука про поведінку. Девіантна поведінка.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Розкрийте сутність категорії «поведінка».
2. Наведіть характерні особливості поняття: «біхевіоризм».
3. У чому полягає сутність біхевіористської соціології та теорії соціального обміну?
4. Що являє собою диспозиція особистості, на які основні типи поділяється? Розкрийте їх сутність.
5. Які компоненти містить структура диспозиції?
6. Розкрийте сутність поняття «референтна група».
7. Що являє собою «девіантна поведінка»? Яке значення для суспільства має девіація? Обґрунтуйте відповідь.
8. Охарактеризуйте девіантну поведінку за класифікацією Р. Мертон.

9. Назвіть та охарактеризуйте три підходи до пояснення девіації.
10. У чому сутність соціального контролю?
11. Що вивчає соціологія конфлікту?
12. Назвіть найважливіші елементи, які взаємодіють між собою, у структурі конфлікту. Обґрунтуйте відповідь.
13. Які стадії має механізм соціального конфлікту? Відповідь обґрунтуйте.

ПЛАН ПЗ № 7. ТЕМА 7. Соціологія шлюбу та сім'ї. (1 год.)

1. Поняття шлюбу та сім'ї.
2. Соціальні функції сім'ї.
3. Тенденції, проблеми та тенденції розвитку сучасної сім'ї.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.
Виконання практичних завдань.
Індивідуальні завдання.
Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що вивчає соціологія сім'ї? Розкрийте сутність поняття «сім'я».
2. Що являє собою об'єкт та предмет соціології сім'ї.
3. Висвітлення яких основних проблем сім'ї передбачає соціологія?
4. Які можна виділити соціальні особливості сім'ї як форми людської життєдіяльності?
5. Розкрийте сутність поняття «шлюб».
6. У яких основних функціях шлюбу найбільш повно проявляється соціальна сутність шлюбу?
7. Які сім'ї розрізняють за формою шлюбу?
8. Розкрийте сутність типології сім'ї, залежно від ознак, покладених в основу цього поділу.
9. Стисло охарактеризуйте соціальні функції сім'ї.
10. Розкрийте сутність понять «демографія» та «демографічна політика».

ПЛАН ПЗ № 8. ТЕМА 8. Соціологія молоді. (2 год.)

1. Сутність соціології молоді
2. Предмет, об'єкт та функції соціології молоді.
3. Соціологія молоді у системі соціальних і гуманітарних наук
4. Основні поняття соціології молоді
5. Молодіжна проблематика у вітчизняній соціології

Види робіт: Види робіт:

Вибіркове усне опитування.
Виконання практичних завдань.
Індивідуальні завдання.
Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що вивчає ювенологія?
2. Охарактеризуйте три рівні функціонування соціології молоді.?
3. Що є предметом та об'єктом соціології молоді?

4. Стисло охарактеризуйте основні функції соціології молоді.
5. З якими соціальними і гуманітарними науками і у який спосіб взаємодіє соціологія молоді ?
6. Розкрийте сутність категорій «молодь», «юність», «тинейджер».
7. Загострення яких молодіжних проблем викликає у сучасному суспільстві найбільше занепокоєння?

ПЛАН ПЗ № 9. Тема 9: Соціологія освіти та виховання. (1 год.)

1. Місце і роль освіти у сучасному суспільстві.
2. Система освіти в Україні. Її реформування та закордонний досвід.
3. Соціологія виховання про головні складові, механізми та шляхи соціалізації молоді

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Дайте визначення поняття виховання та назвіть основні його шляхи.
2. Які ви знаєте особливості соціологічного аналізу освіти та виховання?
3. Охарактеризуйте значення освіти в сучасному суспільстві.
4. Назвіть проблеми реформування вітчизняної освіти та які на вашу думку існують шляхи їх вирішення?
5. Поясніть сутність феномена функціональної неграмотності. Поміркуйте про його причини та способи подолання.
6. Чому потрібна гуманізація та гуманітаризація освіти майбутнього фахівця сільського господарства?

ПЛАН ПЗ № 10. Тема 10. Етносоціологія. (0 год.)

1. Предмет дослідження етносоціології.
2. Зміст і особливості існуючих концепцій етногенезу, націогенезу.
3. Специфіка міжетнічних відносин в Україні. Принципи національної державної політики.
4. Національне відродження України як проблема соціології нації.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Чим спричиняється особлива актуальність досліджень етносоціології ?
2. Які головні проблеми вивчає етносоціологія?
3. В чому полягає особливості етносу, нації як соціальних груп?
4. Зазначте основні проблеми національного відродження України.
5. Чим небезпечні явища етноцентризму та ксенофобії?
6. Охарактеризуйте зміст та практичні висновки дискусій про різновиди

націоналізму.

7. Які негативні наслідки спричиняє радикалізація політичного націоналізму(дискримінація етнічних меншин, сепаратизм, шовінізм, ксенофобія)?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОЛІТОЛОГІЯ

ПЛАН ПЗ № 11. ТЕМА 1. Предмет і метод політології (1 год.).

1. Виникнення політології як окремої наукової дисципліни.
2. Взаємозв'язок політичної науки з іншими науками про суспільство.
3. Специфіка предмету та методів політичної науки.
4. Категоріальний апарат політології.
5. Основні національні школи і проблемні підходи сучасної західної політології.
6. Завдання політології як навчальної дисципліни у політичному розвитку сучасної України.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Дати визначення поняття політика і назвати чинники конституювання політології як самостійної науки і як навчальної дисципліни.
2. Які з функцій політології є найбільш важливими для сучасного українського суспільства і чому?
3. Які структурні елементи політології є і як вони між собою пов'язані теоретично і в аспекті аплікації до практичної поведінки індивіда у сфері політичних відносин ?
4. З якими науками взаємодіє політологія ?

ПЛАН ПЗ № 12. ТЕМА 2. Основні етапи розвитку світової політичної думки (1 год.).

1. Політична думка Стародавнього світу.
2. Розвиток суспільно-політичних вчень у добу Середньовіччя та Відродження.
3. Новоевропейські політичні теорії і концепції.
4. Сучасна західна політична думка (др. пол. XIX – XX ст.)

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що було центральною проблемою у роздумах Платона про державу?
2. Що нового в учення про державу і владу вніс Аристотель?

3. В чому полягає сутність концепції Августина, яка була розроблена ним у трактаті «Про град Божий»?
4. Хто з мислителів уперше запровадив поняття «*stato*» і для чого?
5. Яким чином характеризував сутність «природного права» і «суспільного договору» Гуго Гроцій?
6. Що нового у теорію «суспільного договору» внесли Томас Гоббс і Джон Локк?
7. Хто з мислителів уперше запропонував поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову і з якою метою це було зроблено?
8. Яким чином збагачували ідеї лібералізму Бенджамін Констан, Алексіс де Токвіль, Дж.Ст. Мілль?

ПЛАН ПЗ № 13. ТЕМА 3. Розвиток політичної думки в Україні (1 год.)

1. Українська політична думка в X-XVIII ст.
2. Українська політична думка XIX ст.
3. Українська політична думка першої половини XX ст.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

1. Усне опитування.

Питання для опитування:

1. Що було у центрі уваги української політичної думки за часів Київської Русі (X-XVIII ст.)?
2. Які зміни в політичних ідеях України відбулися у XVI-XVIII ст.?
3. З якою подією пов'язана активізація суспільно-політичної думки наприкінці 40-х років XIX ст.?
4. На яких засадах побудований політичний світогляд Михайла Грушевського?
5. Які категорії посідали головне місце в суспільно-політичних поглядах Михайла Грушевського?
6. Хто наприкінці XIX ст. і яким чином обґрунтував право українського народу на самовизначення?
7. Хто є автор концепції інтегрального націоналізму?
8. Який мислитель вважається засновником ідей консерватизму в українській політичній думці які головні положення вони включають?

ПЛАН ПЗ № 14. ТЕМА 4. Політика і влада. Механізми реалізації (2 год.)

1. Політика як соціальне явище.
2. Сутність влади, її джерела та ресурси.
3. Ознаки та функції політичної влади.
4. Принципи організації і функціонування влади

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Чому поняття політики акцидентно вміщує уявлення про владу ?
2. Які концепції політики вам відомі ? Що і спільне і відмінне в них ?
3. Охарактеризуйте ресурси влади.
4. Назвіть і коротко охарактеризуйте основні риси політичної, державної влади в умовах тоталітаризму.
5. Назвіть і коротко охарактеризуйте основні риси політичної, державної влади в умовах демократії.
6. У чому полягає проблема легітимності влади?
7. Яким чином політична влада здатна здійснювати реалізацію своєї волі?

ПЛАН ПЗ № 15. ТЕМА 5. Політичні системи і політичні режими (1 год.)

1. Сутність, структура та функції політичної системи.
2. Типи політичних систем.
3. Поняття та типи політичного режиму. Тоталітаризм, авторитаризм.
4. Демократія : сутність, принципи, ознаки.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.

Виконання практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що нового для розуміння сфери політики дало застосування системного підходу?
2. Що таке політична система і яка її структура?
3. Які функції виконує політична система?
4. Які типи політичних систем ви знаєте і яким чином ви можете охарактеризувати політичну систему сучасного українського суспільства?
5. В чому полягають відмінності між тоталітаризмом і авторитаризмом?
6. Які принципи властиві демократичного режиму?
7. Які класичні концепції демократії вам відомі і де вони застосовувались у минулому?
8. Що нового в розроблення теорії демократії внесли вчені упродовж XIX – XX ст.?

ПЛАН ПЗ № 16. ТЕМА 6. Держава як суб'єкт політики. (2 год.)

1. Проблема походження держави.
2. Патерналістська, теологічна та договірна концепції про умови виникнення держави.
3. Сучасні трактування сутності держави.
4. Формотворчі чинники держави.
5. Фундаментальні ознаки держави як головного елемента політичної системи.
6. Функції держави та структура державної влади.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що таке держава і які головні концепції її походження?
2. Що розуміють під формою правління і на підставі чого виділяють різні форми правління?
3. В чому полягає відмінність в утворенні та функціонуванні органів влади за умов монархії і республіки?
4. Які розрізняють дві основні форми державного устрою?
5. В чому полягає відмінність між унітарною і федеративною державою?
6. Що таке правова держава і які основні її ознаки?
7. Чому правовий нігілізм є антиподом правової культури громадян?

ПЛАН ПЗ №17. Тема 7. Політичні партії та політичні об'єднання. (1 год.)

1. Походження і сутність партій, їх функції.
2. Типи партій. Партійні системи.
3. Громадсько-політичні об'єднання та рухи.
4. Багатопартійність в Україні: історія, етапи становлення, сучасний стан і еволюція партійної системи.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.
- Виконання практичних завдань.
- Індивідуальні завдання.
- Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що таке політична партія і чому вона за умов демократії є одним із головних інститутів політичної системи?
2. За якими критеріями прийнято класифікувати політичні партії?
3. Які функції у суспільстві покликані виконувати політичні партії?
4. Що таке партійна система і які типи партійних систем є найбільш поширеними в світі?
5. В чому полягає відмінність між громадсько-політичними об'єднаннями та рухами і політичними партіями?
6. Чим зумовлений процес утворення масових організацій і рухів останнім часом?

ПЛАН ПЗ №18. Тема 8. Політичний процес і політична культура. (1 год.)

1. Поняття політичного процесу, його суб'єкти.
2. Типологія політичного процесу.
3. Політична діяльність і політична поведінка.
4. Політична культура: сутність, структура, види, функції
5. Політична соціалізація: поняття, чинники, особливості.

Види робіт:

- Вибіркове усне опитування.

Виконання практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Що таке політичний процес?
2. З яких етапів складається політичний процес?
3. Які основні види політичних процесів вам відомі?
4. В яких основних проявах соціальної активності індивіда реалізується його політична участь?
5. В чому полягає вплив політичного режиму на політичну участь громадян?
6. Що таке політичне відчуження і якими причинами воно зумовлене?
7. В чому полягає сутність політичної культури і які структурні елементи вона включає?
8. В чому полягає відмінність між тоталітарно-авторитарною і демократичною моделями політичної культури?

ПЛАН ПЗ № 19. ТЕМА 9. Вибори і виборчі системи. (2 год.)

1. Поняття виборчої системи та її типи.
2. Демократичні принципи проведення виборів.
3. Типові порушення виборчого процесу.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.

Виконання практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Тестовий контроль.

Питання для опитування:

1. Поняття виборів та виборчої системи, демократичні принципи організації та проведення виборчого процесу.
2. Етапи виборчого процесу.
3. Типи виборчих систем, їх переваги та недоліки, пошук Україною найбільш оптимальної для себе виборчої системи.
4. Типові порушення виборчого права і демократичних принципів виборчого процесу.
5. Адміністративний ресурс.

ПЛАН ПЗ № 20. ТЕМА 10. Політичний конфлікт і політичні кризи (0 год.)

1. Поняття, типи та види політичних конфліктів.
2. Етапи розгортання політичних конфліктів та їх наслідки.
3. Політичні кризи : поняття, різновиди, форми.
4. Запобігання та врегулювання конфліктів.

Види робіт:

Вибіркове усне опитування.

Виконання практичних завдань.

Індивідуальні завдання.

Тестовий контроль.

Питання для опитування:

Що таке політична криза?

2. За якими критеріями класифікують політичні конфлікти?

3. Які функції виконує політичний конфлікт?

4. Які є етапи розгортання політичного конфлікту?

5. Що ви знаєте про причини конституційної кризи?

6. Чим відрізняється урядова криза від парламентської? Чи пов'язані вони між собою?

7. Що нового вніс у вчення про соціальну згоду М. Вебер?

8. Чому діалогізація суспільно-політичного життя є передумовою попередження і врегулювання політичних конфліктів?

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Соціологія	12	х
Соціологія як наука	1	опитування тестування доповіді презентації індивідуальні роботи*
Методика конкретно-соціологічних досліджень	2	– // - соціологічне дослідження
Суспільство як соціальна система	1	– // -
Соціологія особистості	1	– // -
Соціологія праці та управління	1	– // -
Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	2	– // -
Соціологія шлюбу і сім'ї	1	– // -
Соціологія молоді	2	– // -
Соціологія освіти та виховання	1	– // -
Етносоціологія	-	– // -
Змістовий модуль 2. Політологія	12	х
Політологія як наука і навчальна дисципліна.	1	опитування тестування доповіді презентації індивідуальні роботи*
Основні етапи розвитку світової політичної думки	1	– // -
Розвиток політичної думки в Україні	1	– // -
Політика і влада. Механізми реалізації	2	– // -
Політичні системи і політичні режими.	1	– // -
Держава як суб'єкт політики. Правова держава.	2	– // -
Політичні партії і громадсько-політичні об'єднання. Громадянське суспільство.	1	– // -
Політичний процес і політична культура.	1	– // -
Вибори і виборчі системи	2	– // -
Політичний конфлікт і політичні кризи	-	– // -
РАЗОМ	24	х

* див. Перелік видів індивідуальних робіт

Перелік видів індивідуальних робіт:

- 1) Підготовка тез та участь у науковій конференції.
- 2) Підготовка і опублікування наукових статей.
- 3) Підготовка доповідей, презентацій на теми, що вивчаються самостійно.
- 4) Підготовка власного, творчого завдання по темі.
- 5) Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо.
- 6) Участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення).

7.5. Теми та форми контролю і перевірки знань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Окремі питання тем, які виносяться для самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота здобувача вищої освіти є однією з форм організації освітнього процесу, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять за розкладом. Самостійна робота здобувача вищої освіти в обсязі 30 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, підготовки доповідей, тестових завдань у системі Moodle а також підготовки до практичних занять, опрацювання додаткового матеріалу в межах дисципліни тощо.

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль 1. СОЦІОЛОГІЯ	15	х
Соціологія як наука	2	опитування тестування доповіді презентації індивідуальні роботи*
Методика конкретно-соціологічних досліджень	1	– // - соціологічне дослідження
Суспільство як соціальна система	1	– // -
Соціологія особистості	1	– // -
Соціологія праці та управління	1	– // -
Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	1	– // -
Соціологія шлюбу і сім'ї	1	– // -
Соціологія молоді	1	– // -
Соціологія освіти та виховання	2	– // -
Етносоціологія	4	– // -
Змістовий модуль 2. ПОЛІТОЛОГІЯ	15	х
Політологія як наука і навчальна дисципліна.	1	опитування тестування доповіді презентації індивідуальні роботи*
Основні етапи розвитку світової	1	– // -

політичної думки		
Розвиток політичної думки в Україні	1	– // -
Політика і влада. Механізми реалізації	1	– // -
Політичні системи і політичні режими.	1	– // -
Держава як суб'єкт політики. Правова держава.	2	– // -
Політичні партії і громадсько-політичні об'єднання. Громадянське суспільство.	1	– // -
Політичний процес і політична культура.	2	– // -
Вибори і виборчі системи	1	– // -
Політичний конфлікт і політичні кризи	4	– // -
РАЗОМ	30	x

7.6. ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Питання для поточного контролю

1. Дайте визначення соціології як науки.
2. Назвіть основні риси, що характеризують специфіку «соціального».
3. Яка відмінність між поняттями «об'єкт соціології» і «предмет соціології»?
4. Які складові входять до структури соціології?
5. В чому полягають основні функції соціології?
6. Чим обумовлено особливе місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук?
7. Для чого розробляється програма дослідження?
8. Що таке інтерпретація поняття?
9. Чому треба проводити вибірку?
10. Як можна забезпечити репрезентативність у дослідженні?
11. Питання для самоконтролю
12. Чому суспільство розглядається як соціальна система?
13. Що таке соціальний розвиток і яких форм він набуває в процесі життєдіяльності людей?
14. Які типи соціальних спільностей ви знаєте?
15. Які функції в суспільстві виконують соціальні інститути?
16. Соціальний статус людини в суспільстві обумовлюється :
 - національністю
 - політичними пристрастями
 - конфесійною приналежністю
 - соціальними характеристиками
 - моральним авторитетом?
17. Критеріями виділення соціальних груп за теорією соціальної стратифікації є:
 - ставлення до засобів виробництва
 - становище у системі володіння владою
 - способи і розміри одержуваних прибутків
 - рівень прибутку

- рівень престижу тієї чи іншої соціальної групи
- рівень освіти
- можливість присвоювати собі продукти чужої праці

18. Які верстви населення традиційно відносять до «середнього класу» і чим це зумовлено?

19. Що розуміють під політичною наукою? Зазначте її роль і місце серед інших соціальних наук.

20. Який предмет політології?

21. Назвіть основні методи наукового дослідження, що ними користується політологія.

22. Що таке політика? Як розуміти, що політика є не тільки науковою, а й мистецтвом?

23. Зазначте основні категорії політології.

24. Яку роль відіграє політологія у житті суспільства?

25. Зазначте головні етапи формування і розвитку політичної думки.

26. Які політичні ідеї мислителів стародавнього Сходу та античності звучать актуально у сьогоденні?

27. Зазначте спільне і відмінне у концепціях «природних прав» та «суспільного договору» провідних теоретиків Нового Часу.

28. Які важливіші соціально-політичні ідеї виникли у XIX ст.?

29. Основні школи і науково-теоретичні напрямки XX ст.

30. Охарактеризуйте основні періоди розвитку української політичної думки XI- початку XIX ст. та назвіть найвидатніших мислителів з цих періодів.

31. Зазначте основні концепції походження та сутності держави у політичній думці минулого та сучасній політології.

32. Які головні чинники обумовлюють процес утворення державної організації суспільства?

33. За якими основними ознаками держава відрізняється від інших політичних інститутів суспільства?

34. Зазначте головні обставини, що спричиняють посилення позицій сучасної держави.

35. Порівняйте основні різновиди республіканської форми правління. У чому їх недоліки та переваги.

36. Який зміст має поняття «соціальна держава»?

37. Як співвідносяться між собою соціальні інститути держави та права?

38. Зазначте головні ознаки, що характеризують правову державу на відміну від політичної держави?

39. Розкрийте зміст терміну «громадянське суспільство», назвіть головні складові громадянського суспільства.

40. Як взаємодіють держава та громадянське суспільство за умов різних політичних режимів?

41. Зазначте головні напрямки формування правової держави в Україні.

42. Чим відрізняються політичні партії від громадських організацій а останні від громадських рухів?

43. Порівняйте умови виникнення та еволюції партійної системи у Великобританії та Україні.

44. Прослідкуйте взаємозв'язок політики з національною ідеєю в сучасній Україні.

45. Зазначте основні класифікації типів партій та партійних систем.

46. Назвіть функції політичних партій, громадських організацій і рухів у житті громадянського суспільства.

47. Проаналізуйте соціальну базу та правове підґрунтя існування античної, класичної та сучасної форм демократії.

48. Чому, на вашу думку, демократія з'явилася саме в Європі?

49. Як співвідносяться демократія та революція?

50. В чому полягає загроза демократичному розвитку сучасної цивілізації?

51. Чи існує глобальна тенденція до прогресуючого утвердження демократії упродовж історії?

Питання до підсумкового контролю (залік)

1. Специфіка соціологічної системи знань. Об'єкт, предмет, категорії соціології.

2. Структура, метод і функції соціології.

3. Соціологія в системі суспільних і гуманітарних наук.

4. Поняття, види, етапи проведення соціологічного дослідження.

5. Програма соціологічного дослідження, її структура.

6. Різновиди опитування, які найчастіше використовують у сучасній соціології.

7. Методи збирання та обробки первинної соціологічної інформації.

8. Основні поняття соціології особистості. Особистість в системі соціальних відносин.

9. Соціальна структура і типологія особистості.

10. Соціалізація особистості: поняття, основні етапи.

11. Предмет і основні категорії соціології праці та управління.

12. Соціально-трудові відносини і процеси.

13. Соціальні інститути і спільноти у сфері праці.

14. Соціологія управління і менеджмент: відмінність і взаємозв'язок предметів дослідження.

15. Соціологія конфлікту.

16. Структура, функції та механізм соціального конфлікту.

17. Біхевіоризм як наука про поведінку. Девіантна поведінка.

18. Поняття шлюбу та сім'ї.

19. Соціальні функції сім'ї.

20. Тенденції, проблеми та тенденції розвитку сучасної сім'ї.

21. Сутність соціології молоді

22. Предмет, об'єкт та функції соціології молоді.

23. Соціологія молоді у системі соціальних і гуманітарних наук

24. Основні поняття соціології молоді

25. Молодіжна проблематика у вітчизняній соціології

26. Сутність та специфічність соціології освіти та виховання

27. Функції соціології освіти та виховання
28. Структура, напрями освіти та виховання
29. Гуманізація освіти та виховання
30. Етносоціологія та предмет її дослідження.
31. Основні підходи до вивчення етнічних спільнот.
32. Концептуальні схеми етносоціології і соціології нації.
33. Національне відродження України та роль етносоціології в розбудові українського суспільства.
34. Зародження політології , її складові.
35. Об'єкт, предмет, методи політології.
36. Категорії політології та її функції.
37. Античний період світової політичної думки.
38. Політична думка Середньовіччя та Відродження.
39. Політичні вчення періоду буржуазних революцій та Просвітництва.
40. Західна політична думка кінця XIX – XX ст.
41. Українська політична думка в X-XVIII ст.
42. Українська політична думка XIX ст.
43. Українська політична думка першої половини XX ст.
44. Політика як соціальне явище.
45. Сутність влади, її джерела та ресурси.
46. Ознаки та функції політичної влади.
47. Принципи організації і функціонування влади
48. Сутність, структура та функції політичної системи.
49. Типи політичних систем.
50. Поняття та типи політичного режиму. Тоталітаризм, авторитаризм.
51. Демократія : сутність, принципи, ознаки.
52. Сутність, основні концепції походження та функції держави
53. Форми державного правління
54. Форми державного устрою
55. Правова держава: поняття, ознаки принципи функціонування
56. Сутність, походження, типи та функції політичних партій.
57. Сутність та типи партійних систем
58. Громадсько-політичні організації та рухи
59. Громадянське суспільство
60. Сутність і структура політичного процесу
61. Типологія політичного процесу
62. Політична діяльність і політична поведінка
63. Політична культура: сутність, структура, види, функції
64. Поняття виборчої системи та її типи.
65. Демократичні принципи проведення виборів.
66. Типові порушення виборчого процесу.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Рейтингова оцінка знань відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його обсягом, рівнем самостійності освоєння тощо.

Поточний контроль здійснюється шляхом проведення опитування, захисту повідомлень, презентацій. На практичних заняттях практикується експрес-опитування, виступи здобувачів вищої освіти зі складних питань, дискусії, колоквиуми тощо.

Рейтингова оцінка знань забезпечує:

- мотивацію здобувачів вищої освіти до систематичної роботи впродовж семестру;
- підвищенням ролі самостійної роботи та ролі індивідуального навчання;
- розширення можливостей для розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення; підвищення ефективності роботи викладача.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- активна участь під час опитування, диспуту, бесіди тощо;
- оцінювання поточного рівня знань через Moodle;
- результативна участь у роботі наукового гуртка;
- публікація наукових робіт.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага приділяється дотриманню правил наукової етики та академічної доброчесності. При оцінюванні результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти увага приділяється ступеню засвоєнню знань використання умінь та навичок.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ п/п	Форма контролю	Контроль протягом семестру	Максимальна / мінімальна кількість балів
1.	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	20	2/1
2.	Робота в Moodle	20	2/1
3.	Публікація наукових робіт	1	4/-
4.	Підготовка доповіді, презентації на одну із тем дисципліни	1	4/2
5	Підготовка власного, творчого завдання по темі.	1	4/-
6.	Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо.	1	4/2
7.	Участь у відкритих лекціях та диспутах, які	1	4/2

	проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення).		
	Усього (балів)	x	100/60

За всі види робіт упродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 100 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4615>

Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teor/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий залік у письмовій формі під час залікової сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому разі оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Рейтингова оцінка знань з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

№ модуля	Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
			min	max	min	max
1.	Аудиторна робота: - усне опитування - контрольна робота	2	2	4	4	8
		1	8	10	8	10

	Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -підготовка доповіді -тестування <i>Індивідуальна</i> -підготовка презентацій Разом	1 1 1	2 12 4	4 22 6	2 12 4 30	4 22 6 50
2.	Аудиторна робота: -контрольна робота - усне опитування Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> - тестування MOODLE <i>Індивідуальна</i> -підготовка реферату - участь в олімпіаді Разом	2 1 1 1 1	2 8 12 4 2	4 10 22 6 4	4 8 12 4 2 30	8 10 22 6 4 50
	За семестр				60	100
	Залік				1-40х	X
	Разом по курсу дисципліни				61-100	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	(зараховано)
82 – 89	B	(зараховано)
75 – 81	C	(зараховано)
64 – 74	D	(зараховано)
60 – 63	E	(зараховано)
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів, дебатів або художніх фільмів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Як правило, якщо заняття проходять у Головному навчального корпусі

МНАУ, то це аудиторії *кафедри українознавства і суспільних наук*, зокрема:

Аудиторія кафедри українознавства і суспільних наук № 220 (50,4м²). Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9.

Устаткування: Екран, Інтерфейс USB, Adobe Flash [Player](#). Wi-Fi, ноутбук. Учнівські столи – 24 шт. лавки – 24 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з теми дисципліни. Платформа MOODLE.

Аудиторія кафедри українознавства і суспільних наук № 223 (ГНК); (50,3 м.). Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9.

Устаткування: Екран, Інтерфейс USB, Adobe Flash [Player](#). Wi-Fi, ноутбук. Учнівські столи – 15 шт. лавки – 15 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з теми дисципліни. Платформа MOODLE. Навчальні фільми. Презентації у режимі Power Point. Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

10.1. Основна література

1. Батаєва К. Історія української соціології : навчальний посібник / К. Батаєва, В. Бурлачук, В. Степаненко. – Київ: Видавничий дім «Кондор». – 2025. – 392 с. – ISBN 978-617-7582-47-1

2. Бондар І. Політика у публічному управлінні: навчальний посібник / І.С. Бондар, В.Г. Горник, С.О. Кравченко, В.В. Кравченко. – Київ: Ліра-К, 2020. – 200 с. – ISBN 978-617-7320-50-9

3. Варнавська І. Політологія: навчально-методичний посібник / І.В. Варнавська, О.В. Черемісін. – Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 210 с. – ISBN 978-966-992-595-4

4. Горбач О. Політологія. Навчальний посібник / О.Н. Горбач, Р.Б. Демчишак. – Видавничий дім «Гельветика», 2025. – 260 с. – ISBN 978-966-992-163-5

5. Демиденко, Н. Політологія: навч. посіб. / Н. М. Демиденко, МВС України, Сумс. філ. Харків. нац. ун-ту внутр. справ., Каф. гуманітар. дисц. - Суми, 2022. - 318 с. - ISBN 978-617-511-258-8.

6. Довгаль О.В., Конопляник Д.О. Політологія і соціологія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» денної форми навчання / уклад. О.В. Довгаль, Д.О.Конопляник. Миколаїв: МНАУ, 2023. – 178 с.

7. Довгаль О.В., Конопляник Д.О. Політологія і соціологія: плани семінарських занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю,

творчі завдання, вправи, тести для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» денної форми навчання / уклад. О.В. Довгаль, Д.О. Конопляник. Миколаїв: МНАУ, 2024. – 96 с.

8. Зубченко О. Електоральна соціологія. Підручник / О.С. Зубченко. - Видавництво «Ліра-К». – 2023. – 386 с. – ISBN 978-617-520-432-0

9. Іванець Т. Соціологія міжнародних відносин: навчальний посібник / Т.А. Іванець. – Видавництво «Ліра-К». – 2021. – 232 с. – ISBN 978-617-520-120-6

10. Лісовський П. Політологія : навчальний посібник / П.М. Лісовський, Ю.П. Лісовська. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2021. 228 с.

11. Лобанова А. Соціологічні та політологічні студії: підручник для студентів вищих закладів освіти. Рек. ВР КДПУ. За редакцією професора А. С. Лобанової. – Київ: «Каравела». – 2023. – 520 с.

12. Лобанова А. Соціологія. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти / А.С. Лобанова А.С., Л.В. Калашнікова. – Київ: «Каравела». – 2022. – 302 с.

13. Лукашевич М. Соціологія. Загальний курс. 4-те вид. Підручник. Затвер. МОНУ / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. – Київ: видавництво «Каравела». – 2023. – 408 с.

14. Лукашевич М. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій. Підручник. Затверджено МОН України / М.П. Лукашевич, М.В. Туленков. Ю.І. Яковенко. – Київ: видавництво «Каравела». – 2024. – 544 с.

15. Мельник Л.М. Політологія. Навчальний посібник (для студентів усіх форм навчання) / уклад. Л.М. Мельник, І.А. Дужа, І.М. Грек. – Біла Церква: БНАУ, 2022. – 494 с.

16. Опанасюк Т. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях. Навчальний посібник / Т.А. Опанасюк. - Київ: Видавничий дім «Кондор». – 2023. – 268 с. – ISBN 978-617-8244-53-8

17. Пачковський Ю. Соціологія і психологія. Навч. посібник. 2-ге вид. стереот. Рек. МОНУ./ Ю.Ф. Пачковський Ю.Ф. – Київ: видавництво «Каравела». – 2023. – 760 с.

18. Піча В. Соціологія: Підручник. 5-те вид., стереотипне / Затвер. МОНУ. За редакцією доктора соціологічних наук, професора В.М. Пічі. – Київ: видавництво «Каравела». – 2023. – 296 с.

19. Пономаренко, Т. Соціологія : курс лекцій : навч. посіб. / Т. Пономаренко; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2024. – 303 с.

20. Степаненко В. Історія української соціології. XIX-XXI: навчальний посібник / За загальною редакцією докт. соціол. наук Віктора Степаненка та докт. філос. наук Катерини Батаєвої. — Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. — 566 с.

21. Фурман А. Загальна соціологія: хрестоматія / А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. – Київ: Видавництво «Ліра-К». – 2020. – 354 с. – ISBN 978-617-7748-61-7

22. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та

практичний вимір : навч. посіб. / М.О. Шабанов. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. – 142 с.

23. Шергій С.О. Політологія міжнародних відносин / С.О. Шергій. – 2020. – Центр учбової літератури. – 256 с. - ISBN 978-617-673-868-8

24. Юрій М.Ф. Основи політології. Навчальний посібник / М.Ф. Юрій. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. – 340 с. - ISBN 978-966-825-112-1

10.2. Допоміжна література

1. Біліченко О. Інтелектуальний капітал України / О. Біліченко, В. Крижова / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 4-10.

2. Борко Т. Глобальні світові виклики: еколого-економічні проблеми суспільства пов'язані з повномасштабним вторгненням / Т. Борко, О. Домарацька / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 18-21.

3. Конопляник Д.О. Аналіз державного фінансування політичних партій в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти (м. Миколаїв, МНАУ, 15-16 листопада 2023 р.): Матеріали VIII Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 55-61.

4. Конопляник Д.О. Забезпечення продовольчої безпеки в Україні як фактор підтримки добробуту населення / Д.О. Конопляник, В.О. Астраханцева // Міжнародний форум «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри»: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р. Миколаїв: МНАУ, 2025.

5. Конопляник Д.О. Законотворча діяльність парламенту України у галузі аграрної політики в умовах воєнного стану: теоретичний аспект. Міжнародна науково-практична конференція «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри», Миколаїв : МНАУ, 01-02 червня 2023 р. С. 350-353.

6. Конопляник Д.О. Інформаційна діяльність молодіжних організацій парламентських партій в Україні у мережі «Facebook»: порівняльний аналіз. Матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні», м. Миколаїв, 16-17 квітня 2025р. Миколаїв: МНАУ, 2025. С. 36-39.

7. Конопляник Д.О. Партнерство між громадою, державою та приватним сектором у забезпеченні продовольчої безпеки / Д.О. Конопляник, Д.О. Гайдай // Міжнародний форум «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного

відновлення: глобальні та національні виміри» II Міжн. наук.-практ.-конф. 30-31 травня 2024 р. С. 188-191.

8. Конопляник Д.О. Перспективи фінансування політичних партій з державного бюджету України у 2025 році. Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 21-22 листопада 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 26-27.

9. Потриваєва Н. Соціально-економічний розвиток держави: фінансові та інноваційно-інвестиційні аспекти / Н. Потриваєва, Д. Бардовська / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 77-80.

10. Стамат В. Внутрішньо-групові конфлікти та соціально-психологічний клімат в колективі / В. Стамат, М. Лесік / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 99-103.

11. Шевчук О., Конопляник Д. Інформаційний напрям зовнішньополітичної стратегії КНР щодо США в пост біполярну епоху / Acta de Historia & Politica : Saeculum XXI: наук.-теорет. вид. / Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили, ф-т політ. наук, каф. міжнар. відносин та зовнішньої політ. – Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. Вип. №9 – С.132-140.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Декларація про державний суверенітет України: Декларація Верховної Рада УРСР № 55-ХІІ від 16.07.1990 (Документ 55-12, поточна редакція – від 16.07.1990) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Загальна Декларація прав людини (Прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

4. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/>

6. Офіційний веб-портал Бібліотеки Конгресу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lcweb.loc.gov>

7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>

8. Офіційний веб-портал Європейського Парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>
9. Офіційний веб-портал Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://commission.europa.eu>
10. Офіційний веб-портал Київського Центру соціальних і маркетингових досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://socis.kiev.ua/ua/>
11. Офіційний веб-портал Національної Бібліотеки Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bnf.fr>
12. Офіційний веб-портал Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/en/>
13. Офіційний веб-портал політологічного інтернет-видання «Політична думка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.politdumka.kiev.ua
14. Офіційний веб-портал Соціологічної групи «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ratinggroup.ua>
15. Офіційний веб-портал Українського Центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/>

10.4 Законодавчо-нормативні акти

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Кабінет Міністрів України* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Про оплату праці : Закон в редакції від 01.01.2017 р. URL: : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Кодекс законів про працю України : Закон в редакції від 02.12.2017 р. URL: : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 N 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Розробник програми:
асистент кафедри українознавства
і суспільних наук

Дмитро КОНОПЛЯНИК